

Izhaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 70 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznani se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 17.

V Mariboru 28. aprila 1870.

Tečaj IV.

Postava od 8. februarja 1869, IV. Deželno šolsko svetovalstvo.

(Konec.)

§. 37. Viša šoleogledavna gospodska v deželi je c. k. deželno svetovalstvo.

Njemu so podložni:

1. Šolski in odredovalni zavodi, kateri so odkazani de-
lokrogu okrajnim šolskim svetovalstvom.
2. Izobraževalni zavodi za učitelje in učiteljice ljud-
skih šol.

3. Srednje šole (gimnazije realne gimnazije in realke),
kakor tudi vsi privatni in specialni učni zavodi, če stojijo
pod višim vodstvom ministerstva uka in verozakona.

§. 38. Deželno šolsko svetovalstvo je sestavljeno:

1. iz deželnega poglavarja ali iz namestnika, katerega
on imenuje kot predsednika;
2. iz dveh udov, katere voli deželni odbor;
3. iz jednega uda, katerega voli srenjsko svetovalstvo
glavnega mesta Gradca.

4. iz jednega uda deželne namestnije;

5. iz dveh deželnih šolskih ogledov;

6. iz dveh katoliških in jednega evangelskega duhovnika;

7. iz dveh udov iz učiteljstva.

§. 39. V §. 38 pod št. 4, 5, 6 in 7 imenovane ude
deželnega šolskega svetovalstva imenuje cesar po predlogu
ministra za bogočastje in uka.

Eden izmed šolskih ogledov mora popolnoma znati
slovenski jezik.

V §. 38 pod št. 2, 3, 6 in 7 imenovanih udov se odlo-
čijo po ukazu. Udje voljeni iz učiteljstva, dobivajo opr-
avilsko plačo iz državnih dohodkov.

§. 40. Deželno šolsko svetovalstvo ima v šolskih zadevah
onih šol, katere so njemu podložne, on isti delokrog, katerega
je dozdaj imelo politično deželno namestništvo do tega, da
se ne skrajšajo pravice cerkvene višje gospodske in viših
šolskih ogledov, katere so jim pridržane v postavi od 25. maja
1868 drž. post. lista št. 48.

1. gledati na okrajna in krajna šolska svetovalstva in
na vodstvo učiteljskih pripravnišč.

2. potrditi ravnatelje in učitelje na srednjih šolah, katere
zdržujejo srenje in varovati posebne pravice, katere imajo
srenje, družbe in privatne osebe,

3. odobriti učne načrte, pomočke in knjige za srednje
in predelne šole.

4. sporočati vsako leto o stanju vsega šolstva v deželi
ministerstvu bogočastja in uka,

5. odločiti pritožbe proti naredbam okrajnih šolskih
svetovalstev.

41. Seje deželnega šolskega svetovalstva so ali redne
ali zvonredne. Zvonredno sejo sme sklicati predsednik vsak
čas in tudi mora, če to zahtevata dva uda.

Zadeve, zastran katerih se mora kaj odločiti, mnenje
izreči ali predložiti ministerstvu bogočastja in uka, se morajo
zbornu uravnavati, vse druge pa se rešujejo pod lastnim
odgovorstvom predsednika, ki mora v vsaki seji deželnega
šolskega svetovalstva naznaniti, kar se je med tem časom
zaukazalo. Deželno šolsko svetovalstvo se sme pri posebnih
zadevah po zvedencih pomnožiti, ki smejo pri seji tudi
svetovati.

§. 42. Odločiti se le sme, če je nazoč predsednik in
najmanje polovica udov.

Odločuje se po večini glasov, če je na vsaki strani
enako glasov, odloči glas predsednika, ki tudi ima pravico
izpeljanje odločbe zabraniti, če bi odločba bila po njegovem
mnenju soper postavo mora vendar o tem priskrbeti odločbo
ministerstva za bogočastje in uk.

Posvetovanja in glasovanja v zadevah, katere se tičejo
osebnih koristi katerega uda, se ta ne sme udeležiti.

Pritožbe proti odloki deželnega šolskega svetovalstva
grejo do ministerstva bogočastja in uka. Se morajo vložiti
pri deželnem šolskem svetovalstvu, imajo odložno moč, če
se to zgodi v 14 danih po oznanjenju one odločbe soper
ktero gre pritožba.

§. 43. V zadevah, katere so tako nujne, da se ne more
čakati do prihodnje redne seje in se ne more sklicati zvon-
redna seja; sme predsednik stvar sam poravnati, mora ven-
dar brez odlaganja ali najkrajneje v prihodnji seji v tem si
priskrbeti dovoljenje deželnega šolskega svetovalstva.

§. 44. Neposredni upliv do podučivnika in odgojnih
šolskih zadev po začasnih ogledih, vodstvo skušenj, nadzoro-
vanje delavnosti šolskih ravnateljev, kakor tudi krajnih in
okrajnih svetovalstev itd. imajo pred vsem drugim deželni
šolski ogledi, katerim daja potrebne službene poduke minis-
terstvo bogočastja in uka.

Deželni poglavar vendar enaka opravila tudi lahko po-
deli v posameznih primerljivejših drugim udom deželnega šol-
skega svetovalstva.

Ogledi sporočavajo o njihovi delavnosti deželnemu šol-
skemu svetovalstvu, katero mora te predložiti ministru vero-
zakona in uka in ob enem pristaviti, kar je o tem sklenolo
in storilo. Deželni šolski ogledi so tudi primorani, na po-
velje tudi zraven poročevati ministru bogočastja in uka.

§. 45. Predsednik deželnega šolskega svetovalstva raz-
deljuje posle med posamezne ude in izvršuje odloke. Potrebne
sodelavce in pisarniške potrebe daje politični deželni urad.

V. Konečne odločbe.

§. 46. Ko najhitrej bode osnovano deželno šolsko sve-
tovalstvo, okrajna in krajna šolska svetovalstva se po od-
ločbah te postave prenesejo vsi šolski posli cerkvenih viših
gospodk, deželnih viših ogledov in političnega deželnega
urada deželnemu šolskemu svetovalstvu, oni političnih okraj-
nih gospodsk in okrajnih šolskih ogledov okrajnemu šolskemu
svetovalstvu in zadnjič oni krajnih duhovnikov, krajnih šol-
skih ogledov in odborov šolske konkurencije krajnemu šol-
skemu svetvalstvu.

§. 47. Postava je vpeljana in dobi svojo moč od dneva,
ko se bode oznanila in ob enem zgubijo vse druge dozdajne
postave in neredbe svojo moč, katere tej postavi soper go-
vorijo.

§. 48. Moj minister bogočastja in uka ima povelje to
postavo izpeljati.

Franc Jožef, l. r.

Hasner, l. r.

Giskra, l. r.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Drevesni divjaki.

Drevesni divjaki, ki so natorno takovi, ali so zlahnost zgrešili, se lahko med žlahno drevje uvrstijo, če se pocepijo. Ako bi pa kaki iz žlahne peške izrašen divjak žlahne lastnosti kazal, če ima namreč gladko kožo, široko perje, nobenega trnja, naj ostane brez cepljenja. Tako drevo bo pozneje rodilo, potlej pa bolj rado, polno in trdno ostalo, včasih se po tej poti še nova, žlahna plemena zaplodijo, posebno jabelk.

Sadje se da le enakega plemena vkup žlahniti. Cepi se toraj jabelka z jabelčnim, bruška s hruškovimi cepiči. Dajo pa se hruške v mnoge hruškove divjake, v kutno in v glog cepiti, kislja jabelka v sladka, sladke črešnje le v sladke, višnje pa v črešnje in višnje. Samo v mahalebovo drevo se žlahnijo črešnje in višnje z najboljšim uspehom; mahaleb je tisto drevo, ki daje tobakarjem dišeče cevi. Kdaj se črešnjak cepi tudi v slivo cepljen prime. Marelice se cepijo v breskve in slive; takrat dajo lep sad, in ne pozebejo hitro, breskve se zamorejo v mandeljnovno drevo, v breskvo, slivo ali marelice cepiti. Mandeljnovno drevo hoče globoko, rahlo in dobro zemljo pa topli kraj, kder ne pozebe, kdar cvete. Tudi breskve ljubijo nekoliko vlažno toplo zemljo in kraj, kder najraje rodijo. Slive ne storijo dolgih korenin, ki bi globoko v zemljo rastle, in so zadovoljne tudi z vlažno, težko zemljo. Gladke breskve se v breskve ali slive cepijo, žlahne slive v slive navadne domače; mandeljni v mandeljnovno drevo, pa tudi v vsako slivno plemo; nešplje v nešplje, glog in hruškove divjake, in trte mnogega plemena med seboj, pa tudi v viniko. Samo kostanj in orehi se ne cepijo; kakošnjo seme se sadi, takojšnji sad drevo rodi. Nikoli ne cepi peškovega sadja v kosčično, ne kosčičnega v peškoveca.

Kar se tiče kutne, drena, ribiza itd., se ne cepijo, rastejo povsod rade in grme delajo, ker iz korenin izrastlike ženejo, in ne pozebejo. Da pa večja, zala drevesa zrastejo, je treba take grme otrebiti in okoli korenin okopavati, in včasih s kako dobro prstjo pognojiti.

Na kutne se cepijo hruške in jabelka tiste, ktere imajo nizke ostati za brajde v vrtili ali pa pri hišnih stenah. V ta namen se tudi na divjake hruškove ali jabelčne cepijo, ki so iz semena izrastli, pa so slabi. Na kutne cepljena drevesa sicer prej rodijo, pa ne trpijo zlo dolgo, ker so kutne nepotrpeče. Na glog je hruške boljši cepiti, kdor hoče nizka drevesa imeti, ker glog dolgo trpi in tudi tam raste, kder hruška ne bi storila, in tako se na njem delj časa ohrani.

Za nizke črešnje in višnje se jemlje mahaleb ali ost-hajmka, to ste dve črešnji nizke rasti, ali pa se druge navadne črešnje slabe rasti v to obrnejo, kakor slive, marelice in breskve, ki se cepijo na svojo lastno plemo, se pa potem z obrezovanjem v nizka drevesa izreajo.

Sadjorejske skušnje.

(Ali je koristno več sort cepiti na eno drevo?) — Nekteri mislijo, da je to le igrača; ali to ni res. Angleži imajo navado, da na eno in isto hruško cepijo polovico zgodnjih sort, polovico pa poznih. Če zgodaj cvetečo sorto pokvari neugodno vreme, tem bolje se mnogokrat obnaša ona, ki je cvetela pozneje. Zgodna hruška zori, kedar drevo še tako malo moči potrebuje, da redi pozno sorto; kdar pa ta zori, zgodna sorta ne obtežuje več drevesa, tedaj pozni lahko ves živež daruje. Tudi pri dvakratnem pridelku ne gre toliko sadja v nemar kakor le pri enem. — Po takem tedaj utegne gospodar najžlahnejša plemena si izrejati, čeravno ima le malo prostora in le malo dreves.

(Precepiti stara sadna drevesa) donša dvojni dobiček: namesti slabijih sort se dobijo dobre, namesti nerodovitnih pa rodovitne. Kdar se pa tako staro drevo precepi, naj se vzamejo cepiči prav rodovitnih sort, in izberó naj se le zdrava in še močna drevesa; sicer je delo zastoj, kajti od debla, ktero je že trohljivo, ne moreš več upati potrebne moči. Se vé, da je stareja drevesa treba včasih pognojiti.

Dopisi.

Iz Bodislavec pri mali Nedelji 23. mal. travna.

V 15. listu „Slov. Gospodara“ je bil iz Ljutomera dopis, v katerem je govor o Malonedelčanih, njihovem narodnem čustvu, od kterege so, kakor nam volitve v okrajni zastop v Ljutomeru kažejo, odstopili. Gotovo žalostna resnica! Vsakega Nedeljčana mora sramotna rudečica politični, da se zamore pri nas kaj takega zgoditi. Žalostno je to, in žalostneje še bi bilo, ako bi mi Nedeljčani s tem obnašanjem naših volilcev zadovoljni bili, in ako bi to tudi naši volilci iz popolnega prepričanja bili storili. Ali tolaži nas to, da je pri vsem tem početju nekdo drugi vzrok, kteri se je menda potrudil, da so nam naši volilci tako sramoto naredili, kterih gotovo nismo s tem namenom v Ljutomer poslali, da bi tam za naše nasprotnike glasovali, sirovo se obnašali in nam domu sramoto prinesli. Nočem zagovarjati to breznačajnost, ker bilo bi tudi zastoj. Ali pravico imam tirjati (kar tudi naše prejšnje obnašanje potrjuje), da se po tem naj ne sodijo vsi farmani, ker še imamo tukaj moze, kteri se ne dajo premotiti, kar je sprical tudi g. Zorec in njegov volilec (slava njima!). Kar tudi mora znano biti gosp. dopisniku iz Ljutomera. Grdoba pa za tiste, ki so temu prvi vzrok. Da je naše ljudstvo verno, in da na duhovnike mnogo drži, to je gotovo; da tedaj duhovnemu, kteri mu je postavljen za dušnega pastirja, zaupa, in ga pri mnogih rečeh za svet vpraša in njegovo svetovanje veruje, misleče, da se duhovnikom sme popolnoma zaupati, kdo mu bode to za hudo štel. Da pa se še zamorejo nekteri gospodi tako izpozabiti, da to udanost njim izročeni ovčic za to rabijo, da nje nesrečne storijo, da bi nje v koš nemškutarskih krampljačev stlačili, da rabijo to zaupnost v ta namen, da bi tako tiho in lisičje njim enega največih darov — narodnost iztrgali, to je breznačajno, grdo in duhovnika nevredno. Človek bi skoraj ne vrjel, da bode iz prostorov posvečenih od Krempelne delavnosti za narod, da bode iz teh prostorov kedaj pihal mrzel sever nemškutarije in paril mlade cvetlice narodne zavednosti naših farmanov. Ali mi pri nas imamo že to nesrečo, da imamo že delj časa same protinarodne duhovnike, kterim še to ni dovolj, da sami za-se svoje srce pasejo za nemškutarijo, temuč hočejo še naše zavedajoče se ljudstvo spet nazaj v tisto lužo spraviti, iz ktere so ga po mnogih trutih izvlekli možje sloveči, ne samo po naši fari temuč po celi Sloveniji.

Sicer zamorejo, rabeči svoje stališče, naše ljudstvo hipoma oslepiti, ali s tem teku slovenskega čustva nikakor jeza postavili ne bodo. Slovenski narod se zaveda, gre naprej, in gotovo mu bomo mi Nedeljčani, kteri smo že tolikokrat svojo narodnost pokazali, z veseljem sledili, in radostno stopili v vrsto narodnih borilcev. Na osebe pa, ktere bi nas na tem potu zadržavati hotele, ne bomo gledali, niti se dali motiti od njih. Bili smo oslepljeni. Enkrat je šlo, drugikat pa ne bo. Poznamo se! Vam pa, dragi farmani, kličem, ne pozabite, da ste Slovenci! Operite to sramoto drugokat, kdar se bo sopet vam priloznost ponujala, da se lehkó pokažete kaj ste. Naj vam bode pri takih priloznostih naš rajni Krempel pred očmi, kteri nas je prvi zbral pod narodno zastavo, in nas učil ceniti dar, kterege so vsi veliki možje vse čase zlo cenili. Živelci Slovenci! Vse za vero, domovino in cesarja!

Iz Ljutomera, 5. apr. Naši ustavni kričači so si v članku „ein Wahlsieg der Clerikalen“ (Tagespošto 3. t. m.) spet svedočbo siromaštva podpisali. Oni nimajo niti toliko političnega izobraženja, da bi različne politične stranke in njih skupke v Avstriji poznali. Tista stranka, pri kteri je samo eden duhovnik, goji po mnenju naših zvoničnih politikarjev (kirchthumpolitiker) klerikalne težnje. Na toliko še niso napredovali, da bi stvar od osebe razločiti mogli. Morem jih zagotoviti, da naše narodne težnje le na to merijo, da bi se zavest Slovencev zbudila, njihov jezik izobrazil in duh slovenske narodnosti oživel. Da so se tem težnjam tudi nekteri duhovniki pridružili, so naše težnje zaradi tega tem manj klerikalne, ker ti duhovniki svoje posebne klerikalne koristi pri tem ne iščejo. Naše težnje zahtevajo narodni napredek: kdor je zanj, je z nami, kdor proti njemu, naš protivnik, bodisi duhovnik ali svetovnjak. To razumeti, je za naše ustavne kričače previsoko. Pa kaj bi se tudi moglo pričakovati od zaroda, kteri, ako ni na lovu, ali ako si v gostivnici starih kvant ne pripoveduje, na Mihelečevi klopi sedi, v zrak zija, zeva in Bogu dan krade. Za-

volj tega zaroda tako imenovani ustavni stranki za res ne zavidamo, ker on samo škoduje. — Naš novi okrajni zastop je gotovo za svoboden razvitek Avstrije, hoče iz Avstrije pravno državo narediti, v kateri so vsi narodi enakopravni. Za tem je težil tudi naš prejšnji okrajni zastop. Res je, da v našem okrajnem zastopu tudi mnogo kmetov sedi, ali mora se tudi na to ozir jemati, da so naši kmetje razmeroma bolj razviti in da jih stvar brez tujega vpljiva mika. Želeti bi bilo, da bi povsod tako bilo, ker dokler se kmetovalec za javne zadeve ne briga, tako dolgo tudi ni svoboden državlján. Brez tega pa ne more nobena država obstati, in zaradi tega voli kmeta v javne zastope, da se uči, da se svoje naloge kot državlján zave in da si pridobi duh edinstva, kar je podlaga državi. „Duhovni agitator“ ima tedaj prav, ako prosto ljudstvo za to stvar spodbuja, in ono mu bode s časom gotovo bolj hvaležno, kakor Vam nedelavnim kričočem. Pod Vašim vodstvom bi kmetje obudaliti morali, ker se ne bi nič učili, kar njih bitju odgovarja, ter bi se morali sukati, kakor bi jim Vi žvižgali. Pod Vami bi vsak trag samostalnosti zgubili, ker Vi ste najegoističnejši zarod, kateri je le kdaj na svetu bil. Vi duhovniku agitacijo očitajte, ne pozabite le na agitacijo, katero ste Vi po A. R. napravljali. Od drugih agitacij nočem govoriti. Ta mož se je vozil spremljan od svojih dveh velikih psov po vaseh, ter prosto ljudstvo za Vaše namene obdeloval ter narodno stranko na različni način sumničil, pri čemur je njegova marcijalična podoba in pretuje njegove zdravniške prakse mnogo pomagalo; in vendar Vam je ljudstvo prostovoljno hrbet obrnilo, ker je Vašo puhlost poznalo. Ne bojte se, da bi novi okrajni zastop prosil, da bi se šolska postava zavrгла; res da se bo trsil, da se ta zelo težavna postava zboljša, in da bo zvesto nad tem budil, da poleg te postave naš narodni razvoj ne bo škode trpel. Ravno tako novemu okrajnemu zastopu ne bo treba za Slovenijo prosjačiti; ker vsaka živahna ideja mora enkrat prodreti, in najvišja stopnja narodnega razvitka je ravno narodna uprava. Njo bodo Slovenci tako gotovo dobili, kako gotovo so, in jaz samo želim, da bi še Vi to doživeli, da se Vam v možganih o pojmu „narodni duh“ (Nationalgeist) zvedri. Sicer ima novi okrajni zastop glede peticij gotovo na Ljutomerskem občinskem uradu svarljiv izgled, kjer vendar Vaša stranka sama stoluje. Skoro vsak teden je ta odbor prosil za to in za ono; kak dobiček je občina od tega imela, je „Slov. Nar.“ že popisal. Polaganje računov se je, kakor znano, zatezalo. — Kar se cest tiče, so zdaj v obče povsod jako slabe, da se ne more po njih voziti; ali temu je jako neugodno jesensko in spomladno vreme krivo, in ceste ljutomerskega okraja so v tej zadevi še ene izmed boljših. — Ormuška okrajna cesta je mnogo slabejša, in vendar se pošta iz Ormuža vsak dan do mesta, na katerem se menja, pelje; samo Bog-oče in poštar ljutomerski ob enem noče, ako ravno se po veliko boljši cesti ljutomerskega okraja vozi, zapreči. Ali on ne stori tega zavolj slabe ceste, ampak da svoje stare poštarke kljuse in svoja razklopotana in srce trgajoče poštarstva kola varuje. Za res je že zadnji čas, da se ta pošta od ravnateljstva uravna; ker potniki so primorani si druge privatne vozove najeti, ker kola g. poštarja niso za nobeno rabo. Zdi se to-raj, da morajo ceste zaradi tega slabe biti, da g. poštarja zakrivajo. — Na zadnje, gospoda ustavni kričachi, še eno reč. Ako ne prestanete narodne stranke ščuvati in izazivati; ako nimate še na gostivniških škandalih zadosti, ampak še razun teh druge imeti hočete, bode se Vam narodna stranka z drugim orožjem naproti postavila. — Ne kličite nas na mejdan!

Zgodovinski spomini.

Martolosi.

Spisal Davorin Trstenjak.

Še današnji dan vsak strpeče, če čuje besedo: martolos. Stariši otroke strašijo, če niso pridni: Čakaj, čakaj, bode prišel martolos po tebe! Kdo so bili martolosi? Valvazor (XII. str. 115) piše o njih: Martolosi so Turki in turški Vlahi (Škipetarje, Albanezi-Arnauti), kateri sem ter tje deželo obhajajo in iščejo, kje bi kaj dobili in ukradli. Posebno pa si prizadevajo male otroke odpeljati, nje v Turčiji prodati, kjer iz fantov postanejo Janičari (stražniki turškega cesarja), dekleta pa, ko odrastejo, pa si Turki denejo v svoj harem. Ti neusmiljeni martolosi večkrat pridejo na

Kranjsko in male otroke iz zibelke vkradejo. Ti tolovaji znajo več jezikov govoriti, se preoblečejo sedaj v kupca, sedaj v meniha, skrivajo se po gostih šumah in poznajo vse poti.

Leta 1562 za cesarja Ferdinanda I. je prišla velika truma martolosov v Lutomer (Luttenberg). V tistem času je po Slovenskem bilo vsakojakšnih nadlog. Leta 1560 velika lakota, posebno se ni nič vina pridelalo, tako da so krčmari smeli brez mavtnine in dače odkodgoder vino privvažati in točiti. Zraven tega je bil hud pomor, posebno po dravskem polju, zato še sedaj najdemo toliko nasipanih gomil, pod katerimi so mrtve pokopali, in kamnatih križev na tih gomilah po dravskem polju.

Tudi luterško krivoverstvo se je razširjalo po Štajarskem, in nestrpljivi Luterani so branili skoz teden duhovnom mešuvati, v Gradcu še celo 15 let niso smeli procesije z presvetim rešnjim Telesom na Telovo obhajati. — Slovenci so zvesti ostali svoji stari sv. katoliški veri, le v Radgoni, pri sv. Lenartu v slovenskih Goricah in pa v gradu videnavskem so imeli svoje luterške tempeljne. Nekaj časa popreje so kobilice vse vinograde in žitna polja poškodile, k vsem tem nadlogam pa še pridejo Turki v deželo. Z mladletja leta 1562 jih je privrelo vse polno skoz Ogersko na Štajarsko, in na lotmerskem polju je bila huda vojska. Polanci so bežali v gorice in so se v klanjih junaško branili, cesto, ki drži v Jeruzalem z železnimi vrata mi zadelali, zato se še sedaj kraju pravi železna vrata. Tudi žene so zgrabile za orožje in se moško branile v enem klanecu, kateri še danes ime ima: babji klanjec. Pravijo, da je ena srčna Slovenka s koso prerezala turškega vojvoda z žrebcem vred, na katerem je jahal. Pustili so ga na mestu z konjem vred ležati in nihče ga ni pokopal. Ljudstvo še danes temu kraju pravi mrzlo polje, kar so potle nemške kancelije prestavile v Tödttenhengst. Turški zgodovino-pisec Bedževi piše o tej vojski: Naš padišah (ime turškega cesarja) je premagal mesto Gradžas (Gradec), za Bečem naj lepše mesto, prebivalce je naš meč požrl. Iz Lutoberda so martolosi odpeljali dosti jetnikov. V starejših pismih se Lutomer, Lotmerg veli; Lutenwerde, to je: luterbrda — ostro, strmo bregovje, iz tega je ponemčeno: Lutenberg, in iz Lutenberg — sopet popačeni Lotmerg. Po pravici bi toraj pisati morali: Lutobrdó ali Lutbreg, lutoberški ali lutobreški, nikdar pa ne: lotmerski.

Sedmega junija 1562 je cesar Ferdinand I. z Turki na osem let mir sklenil.

Martolos je iz škipetarskega jezika armatolos, bojnič, in to iz latinskega armatus, orožen. Martolosi so tedaj večidel bili Škipetari — Albanci — Arnauti.

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar je sklenol in sklep je v „Wien. Zeit.“ razglašen, vsled kterega se odpuščajo vse kazni in globe in njih nasledki za vse dosedajne tiskovne zločine, pregrehe in prestopne. Drugim političnim hudodelcem se ta milost ni podelila. V Pragi so že izpuščeni vredniki, ki so bili zaprti.

Novo ministerstvo še dozda ni razglasilo nobenega programa, pravi se, da se hoče najprej pogajati z vsemi strankami in potem še le spremeniti obstoječo ustavo. Želeti bi bilo, da bi se pogodilo z vsemi strankami.

Grof Potocki je obiskal dr. Fischhofa, znanega pisatelja knjižice „Avstrija in poročstvo njenega obstaja“, ki je pisana celo federalistično, — in se je eno uro z njim pogovarjal. — Iz Prage se tudi piše, da pride grof Potocki prihodne dni v Prago in Brno, da bi se tudi tamo pogovoril z vodji vseh političnih strank.

Novo ministerstvo hoče novo skovano postavo o davku od zaslužka, katero je tudi gospodska zbornica z malimi premembami sprijela, in ktera je med ljudstvom toliko hrupa in nevolje napravila, nazaj vzeti. Če to res stori, se bo gotovo pri ljudstvo zlo prikupilo.

Paragraf 19 je pri najvišji sodnji res prav lepo bil ilustriran. Vrednik „Narod. Listy“ in njegov zagovornik sta se namreč pri neki tiskovni pravdi hotela posluževati českega jezika, to se vendar ni dopustilo pri najvišji sodnji.

Mestni zbor Karlovski je razpuščen zaradi njegove tožbe proti banu Rauch-u.

Tirolci se res že bojijo, da bo Avstrija razpadla, ker neki tirolski list jim svetuje, če bi se to res zgodilo, da se Tirolci naj združijo s Švajco in se naj krepko borijo proti Prusiji.

V Ogerski je narodno gibanje od dné do dné bolj živahno.

20. t. m. se je odprl hrvaški deželni zbor prišlo pa je mesto 66 samo 27 narodnih zastopnikov, zborovanje se je zato na 8 dni odložilo. To so res prav čedne razmere, iz katerih bi se skoraj lahko sklepalo, da bode Rauchovo skorej pri kraju.

Velika Nemčija se zmirom dalje kuje. V Stuttgartu je namreč nemško-pruska stranka sklenola resolucijo brez pogojev, pridružiti se severno-nemški zvezi. Tudi na Bavarskem kujejo enake pogodbe.

V Francoski se bode začelo ljudsko glasovanje 8. maja. Glasovalo se bode le v enem vprašanju, ali je ljudstvo namreč zadovoljno z ustavnimi premembami od l. 1860 sem, ali ne. Pred glasovanjem bo vladala največja svoboda v tisku in govoru. Vlada ima gotovo večino za se.

Novičar.

(Preklicani zaukaz.) Znano je, da je šlo mnogo prošelj do vojaškega ministerstva iz spodnje Štajarske, da nebi šli spet letos vojaki 47. polka Hartunga stražit izdelovanje soli v Pirano in Koper. Ta prošnja je bila uslišana in tako ostane 400 krepkih moških rok za delo v deželi. Velike zasluge ima v tem g. dr. Radej, bilježnik v Mariboru, ki je prvi to misel sprožil, da se naj napravi prošnja do ministerstva, in ki jo je tudi po telegrafični poti spravil na pravo mesto. Slovenci! bodite temu gospodu hvaležni!

(Shoda v Zavrču) se je preteklo nedeljo udeležilo blizu 100 rodoljubov iz raznih krajev Štajarske. Govorilo in sklepalo se je o osnovanju krajnih in centralnega volilnega odbora, o slovenskem programu, o potrebi, da bi se naj vsi slovenski prvaki sošli v Ljubljani itd. Izreklo se je tudi soglasno, da bi Slovenci ne bili zastopani na Dunaju pri namestovanem ministerskem posvetovanju, ko se ne bi povabili tudi Slovenci iz Štajarske. Za to pa sta nasvetovana poslanca Herman in dr. Vošnjak.

(Slaba letina.) Iz Hrvaške se piše, da se je tudi tamo bati slabe letine. V varaždinskih gorica h je pre pozebla vinska trta. Zimska žita, posebno rž je pozebla precej po celi Hrvaški in sicer v nekih krajih tako zlo, da so jo morali podorati in jarino posejati.

(Slovenski tabori.) Iz Gorice se piše, da se bo letos napravil tabor v Tominu, in sicer že 1. maja. Dalje je politično goriško društvo „Soča“ v četrtem občnem zboru 7. aprila sklenolo, da se naj letos napravi tudi na Krasu. Za oba tabora sta že izvoljena odbora, ki delata potrebne priprave. — „Jadranska Zarja“ je tudi prinesla veselo novico, da se bode letos napravil tabor v tržaški okolici. Pri tej priložnosti moramo izreči vso hvalo društvu „Soča“, katero je v kratkem že imelo 4 občne zборе, v katerih je sklenolo mnogo važnih in za Slovence sploh koristne stvari. — Slava polit. društvu „Soča“. — Tudi politično društvo „Slovenija“ prav marljivo dela, kakor je tudi v sedajnih časih sila potrebno! Tudi o koroškem političnem društvu „Trdnjava“ smo že večkrat prav lepe stvari brali; samo o mariborskem političnem društvu, ki se je osnovalo že pred 15 meseci, še nismo nič čuli, tako, da ne vemo, ali še obstoji ali ne?!

(Shod koroško-slovenskih rodoljubov) na Bistrici blizu Pliberka 18. t. m. je obiskalo nad dve sto ljudi in da jih ni prišlo še več, bilo je krivo edino le to, da je bil shod iz prva prepovedan in še-le v zadnjem trenutku dovoljen, tako da skoraj nihče ni prav vedel, kako in kaj. — Posvetovalo se je najprej o tem, kaj je storiti, ako se razpusté deželni zbori, da se spravijo v koroški deželni zbor vsaj ne-keri Slovenci. Po nasvetu g. Poznika se je sklenilo, naj se naroči društvu „Trdnjavi“, da sestavi odbor, ki bo to stvar pretresoval in ob enem kandidate za deželni zbor nasvetoval. Predlog, naj odbor v ta namen v zvezo stopi s katoliškim društvom v Celovcu, ni bil sprejet. — Tabor se je iz mnogih vzrokov preložil od 25. na nedeljo 31. julija; govorilo pa se bo na tem taboru o vpeljavi slovenskega jezika v šole in uradnije, o zavarovalnih bankah in o zedinjenju vseh Slovencev v eno kronovino. Vse te točke, po-

sebnopazadnja, so se v gromovitimi živio-klici sprejele. — Razgovora so se vdeleževali: gg. Juri Kravt, ki je s svojim domačim govorom posebno dopadel, na to Einspieler Andrej, Poznik, Vigele, Wieser, Torkar. — Med zborovanjem je vladala navdušenost in živahnost, kakoršna sicer le malokdaj. Ne moremo dovolj hvaliti praktične misli, sklicevati take shode, ki so prav za prav tabori v manjši obliki; po njih se bo budila med koroškimi Slovenci politična zavest in pripravljali se bojo za tabore, za volitve in za druge zadeve, pri kterih je treba že nekoliko politične zrelosti.

(Mohorskemu društvu) se je to leto poslalo od vseh strani slovanskega sveta, posebno pa iz Slovenije, 3468 gld. 85 kr. od raznih udov tega hvale vrednega društva.

(† Janez Smodiš,) bogoslovec tretjega leta je umrl v Mariboru na veliki petek za plučno sušico. — Rojen je bil v Ljutomeru 1844. leta, študiral je izvrstno 6 gimnazijalskih šol v Mariboru, potem pa v Viktorinu v Celju. Bil je izvrsten vsem, in zato tudi izvrsten rodoljub. Bog mu daj večni mir!

Listnica vredništva.

G. A. B. v Radoslavcih: Podučenje o novi cennitvi zemljišč prinesemo v prihodnjim listu. — Ker nam od večih strani prihajajo dopisi brez podpisanega pravega imena, oznanjamo s tim našim dopisnikom, da ne moremo nobenega dopisa natišotiti dati, kateri ne nosi pravo ime pisatelja, katero se nikdar ne bo javilo, če pisatelj noče.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž- dinu		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	fl.	k.	fl.	š.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	4	40	4	85	5	10	4	40
Rži	3	50	3	20	3	45	3	—
Ječmena	3	—	0	00	3	65	3	25
Ovsa	2	5	2	10	2	50	2	40
Turšice (koruze) vagan	3	50	3	25	3	10	3	—
Ajde	2	80	2	80	3	45	2	30
Prosa	2	70	2	40	3	50	2	30
Krompirja	2	—	1	70	1	70	1	20
Govedine funt	—	21	—	26	—	24	—	25
Teletnine	—	24	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črstve funt	—	26	—	26	—	24	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	9	—	—	—	8	50	10	—
" 18" " "	—	—	5	15	0	00	—	—
" 36" mehkih "	4	—	—	—	6	20	7	—
" 18" " "	—	—	4	—	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	50	—	70
" " mehkega "	—	50	—	50	—	45	—	60
Sena cent	3	—	2	—	1	80	2	50
Slame cent v šopah	1	80	1	40	0	95	1	40
" " za steljo	1	40	1	—	0	80	1	15
Slanine (špeha) cent	38	—	37	00	43	—	40	—
Jajec pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 85 kr. a. v.

Ažijo srebra 120.70.

Narodno drž. posojilo 93.30.

Loterijske srečke.

V Gradcu 23. aprila 1870: **83 54 37 89 90**

Prihodno srečkanje je 7. maja 1870.

Oznaniło.

Iz svoje zaloge, ktera popolnoma oskrbljena z različnim lepim in dobrim blagom za obleke v pomladi in poletju, in ktera se prodava po **naj nižji ceni**, priporočam med drugim tudi to-le:

Pavolnino in platnino, plehano in ne plehano, vatel po 16—28 kr.
Pravo laneno platno " " 23—60 kr.
Modri druk " " 30—36 kr.
Kambrik " " 25—33 kr.
Roba za hlače " " 30—50 kr.
4/4 široko roba iz ovčje volne " " 30—80 kr.

Dalje vse vrste sukno, robo za hlače, poletne sukne itd.
Pri meni se tudi dobivajo lepi ženski jopiči, napravljeni po najnovejši šegi, razne velikosti po 3—10 gld.

J. E. Zupan,

kupec na sofininem trgu slovenski cerkvi nasproti
v **Mariboru.**